

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

SÜLEYMAN KURT BAŞVURUSU (2)

Başvuru Numarası : 2020/30704

Karar Tarihi : 7/3/2024

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Raportör : Mücahit AYDIN

Başvurucu : Süleyman KURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yeni koronavirüs (COVID-19) salgınına yönelik tedbirler kapsamında ceza infaz kurumundaki görüşlerin kısıtlanması ve aynı ceza infaz kurumunda barındırılan eşlerin birbirleriyle telefon vasıtasıyla iletişim kuramamaları nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 14/12/2018 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hapis cezasına mahkûm edilen başvuru, Samsun T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) barındırılmaktadır.

3. Türkiye'de ilk kez 11/3/2020 tarihinde görüldüğü açıklanan COVID-19 hastalığının pandemiye dönüşmesi üzerine oluşturulan Sağlık Bakanlığı Koronavirüs Bilim Kurulunun (Bilim Kurulu) tavsiye kararları doğrultusunda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne (Genel Müdürlük) başsavcılıklara gönderilen 14/3/2020 tarihli yazı ile mahpusların açık ve kapalı görüş haklarının kullanımı ikinci bir yazıya kadar ertelenmiştir. Genel Müdürlükçe 27/3/2020, 11/4/2020, 30/4/2020, 15/5/2020 tarihlerinde başsavcılıklara gönderilen yazılarda da kısıtlamanın aynı şekilde uygulanmasına devam edileceği ve mahpusların diğer hakları saklı kalmak üzere görüşlerin tüm ceza infaz kurumlarında 1/7/2020 tarihine kadar ertelendiği belirtilmiştir.

4. Yine Genel Müdürlük tarafından başvuru, barındırıldığı Ceza İnfaz Kurumuna gönderilen 22/5/2020 tarihli yazıda açık ve kapalı görüş hakkına yönelik kısıtlamanın mahpusun belirleyeceği bir kişi ile ayda bir kez kapalı görüş yaptırılması şeklinde uygulanacağı belirtilmiştir.

5. Başvuru, pandemi sürecinde açık ve kapalı görüşlerin iptal edilmesiyle mahpuslara ikinci bir telefon görüş imkânı tanındığını ancak kendisiyle aynı ceza infaz

kurumunda bulunan eşini aramasına izin verilmediğini belirterek 4/5/2020 tarihinde Samsun İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyetle bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, başvurunun eşi ile kurum içi telefon görüşmesi konusundaki talebini öncelikle Ceza İnfaz Kurumuna yöneltmesi gerektiği gerekçesiyle şikâyeti esasa girmeksizin 8/5/2020 tarihinde reddetmiştir.

6. İnfaz Hâkimliği kararından sonra başvuru eşi ile kurum içi telefon görüşmesi yapmaya başlamıştır.

7. Pandemi tedbirleri çerçevesinde açık ve kapalı görüş hakkına getirilen kısıtlama devam ederken başvuru, eşiyle her hafta veya iki haftada bir kapalı görüş yapma talebiyle İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığına başvurmuş ancak başvurunun talebi reddedilmiştir. Bunun üzerine başvuru, pandemi tedbirleri alındıktan sonra aynı infaz kurumunda barındırılan eşiyle ilk defa 2/6/2020 tarihinde kapalı görüş gerçekleştirebildiğini belirterek izolasyon kuralları çerçevesinde eşiyle haftalık kapalı görüş yaptırılması yönünde şikâyetle bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği şikâyetle konu tedbirlerin pandemi nedeniyle toplum sağlığı için alındığı, başvuru ve eşinin aynı infaz kurumunda olsalar dahi odalar arasında salgının yayılma riski olduğu gerekçesiyle şikâyeti 8/7/2020 tarihinde reddetmiştir. Başvurunun itirazı da İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle Samsun 1. Ağır Ceza Mahkemesince 24/7/2020 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvuru, nihai hükmü 29/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 28/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kapalı Görüşün Kısıtlanmasına İlişkin İddia

11. Başvuru, COVID-19 tedbirleri uygulanmaya başladıktan sonra aynı ceza infaz kurumunda barındırılan eşi ile uzun bir süre sonra kapalı görüş gerçekleştirebildiğini, sonrasında ise bir kişi ile ayda bir kez kapalı görüş yaptırılması nedeniyle çocukları ile açık veya kapalı görüş yapmadığını belirtmiştir. Ayrıca eşiyle ve çocuklarıyla görüş hakkının kısıtlanması nedeniyle maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ve özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; bireysel başvuruda bulunulduktan sonra İdare ve Gözlem Kurulunun 19/10/2020 tarihli kararı ile başvurunun eşiyle görüş günleri birleştirilerek çocuklarıyla aynı anda görüşmelerinin sağlandığı vurgulanmış ve bu hususun mağdur sıfatı bakımından yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Esasa ilişkin ihlal iddialarının incelenmesinde anılan hükümler ve içtihat ile somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvuru, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki talep ve iddialarını yinelemiştir.

12. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ziyaret hakkının kısıtlanması

nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucunun şikâyeti, yakınlarıyla görüş hakkının kısıtlanması nedeniyle ailesini yeterli şekilde görememesidir. 11/3/2020 tarihinden sonraki süreçte başvurucunun açık ve kapalı görüş hakkına yönelik kısıtlamaların aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturduğu değerlendirilmiştir (benzer yöndeki karar için bkz. *Yunus Bulut*, B. No: 2020/38826, 20/7/2023, § 42).

15. Aile hayatına saygı hakkına yönelik bir müdahalenin Anayasa'nın öngördüğü güvencelere uygun kabul edilebilmesinin ilk ve temel şartı müdahalenin kanuni dayanağının bulunmasıdır. Bu gereklilik, uyumsuzluklarda uygulanacak hukuk kuralının öngörülebilir olmasını zorunlu kılar. Türk anayasal sisteminde hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı düzenleme yapma yetkisi yasama organına aittir. Hak ve özgürlüğü kısıtlayıcı bir kanunun kapsamını genişletici yorum ve uygulamalar, kanun koyucunun getirmedığı bir sınırlandırmanın idari ve yargısal makamlarca ihdas edilmesi sonucunu doğurabilir. Bu açıdan hak ve özgürlükleri sınırlandıran kurallara ilişkin yorum ve uygulamaların kuralın kapsamını genişletici nitelikte olmaması ve öngörülebilir sınırlar içinde kalması önem taşımaktadır (*M.B. [GK]*, B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 104; *Mehmet Çetinkaya ve D.K. [GK]*, B. No: 2018/27392, 15/4/2021, § 45).

16. Hükümlülerin ziyaret ya da görüş hakkı 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesinde düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi somut başvuruya konu olan COVID-19 salgınının önlenmesi amacıyla ziyaret hakkının kısıtlanmasına ilişkin tedbirleri *Yunus Bulut* kararında incelemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, Kanun'da açıkça tanınan mahpusların ziyaret hakkının ancak çerçevesi belirli olan ve yetkili makamlara bırakılan takdir yetkisinin kapsamını yeterince açık bir şekilde gösteren düzenlemelere dayanılarak sınırlandırılabileceğini vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesi bu kapsamda yukarıda belirtilen kanuni düzenlemenin mahpusların ziyaret hakkının ortadan kaldırılması ya da engellenmesi konusunda idari makamlara açık ve genel bir yetki vermediğini tespit ederek müdahalenin kanuni dayanağının olmadığına karar vermiştir (*Yunus Bulut*, §§ 55, 57, 58).

17. Somut başvuruya konu edilen süreçte de Genel Müdürlük tarafından gönderilen yazı doğrultusunda 14/3/2020 tarihinden itibaren mahpusların açık ve kapalı görüş haklarına kısıtlamalar getirilmiş ve farklı tarihlerde yinelenen yazılarla kısıtlamalar bir süre uygulanmıştır. Başvurucu kısıtlamaların hayata geçirilmesinden sonra aynı ceza infaz kurumunda bulunan eşi ile ilk defa 2/6/2020 tarihinde kapalı görüş gerçekleştirmiştir. Bu süreçte başvurucu, açık görüş yapamamış ve çocuklarıyla kapalı görüş de gerçekleştirememiştir.

18. Bu durumda idari makamlar tarafından ziyaret hakkının kısıtlanmasına imkân veren açık bir düzenleme bulunmamasına rağmen söz konusu tedbirlerin uygulandığı görüldüğünden *Yunus Bulut* kararında varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak somut olayda başvurucunun aile hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin salt idari makamların kararlarına dayandığı anlaşıldığından müdahalenin kanuni temelini bulunmadığı değerlendirilmiştir.

19. Açıklanan gerekçelerle kapalı görüşün kısıtlanmasına ilişkin iddia yönünden Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Telefonla Görüşme Hakkına İlişkin İddia

20. Başvurucu, pandemi tedbirleri çerçevesinde ziyaret hakkına getirilen kısıtlamalarla birlikte mahpuslara ek telefon görüşmesi imkânı sağlandığını ancak kendisine telefon haklarının aynı ceza infaz kurumunda barındırılan eşiyile kurum içi telefon görüşmesi yapmak için kullanmasına izin verilmediğini belirtmiştir. Başvurucu, bu nedenle eşiyile 57 gün boyunca telefon görüşmesi yapamadığından ve bu süreçte çocuklarına annelerinin durumu hakkında bilgi veremediğinden yakınmıştır. Başvurucu bu konuda çeşitli kurumlara yazdığı dilekçelerin bazılarının işleme alınmadığını, bazılarına ise cevap verilmediğini belirterek dilekçe hakkının, kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ve özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde ilgili mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi içtihadına yer verilerek ihlal iddialarının incelenmesinde anılan hükümler ve içtihat ile somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki talep ve iddialarını yinelemiştir.

21. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

22. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermesi gerekir (*İsmail Buğra İşlek*, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

23. Somut olayda başvuru, aynı Ceza İnfaz Kurumunda barındırılan eşiyile telefon görüşmesi gerçekleştiremediği şikâyetiyle İnfaz Hâkimliğine başvurmuştur. İnfaz Hâkimliği başvurunun eşi ile kurum içi telefon görüşmesi konusundaki talebini öncelikle Ceza İnfaz Kurumuna yöneltmesi gerektiğini belirterek şikâyeti esasa girmeksizin reddetmiştir. Başvuru formunda, başvurunun İnfaz Hâkimliğine şikâyetinden önce Ceza İnfaz Kurumundan talepte bulunduğuyla ilişkin bilgi ve belge yer almamaktadır. Bunun yanında başvuru, İnfaz Hâkimliğinin anılan ret kararına karşı itiraz yoluna da başvurmamıştır. Başvurucunun beyanına göre İnfaz Hâkimliği kararından sonra kendisine eşi ile kurum içi telefon görüşmesi gerçekleştirme imkânı sağlanmıştır.

24. Başvurucunun eşi ile kurum içi telefon görüşmesi gerçekleştirmeye ilişkin olarak Ceza İnfaz Kurumundan talepte bulunmaksızın doğrudan İnfaz Hâkimliğine şikâyet başvurusu yaptığı ve İnfaz Hâkimliği ret kararına karşı itirazda bulunmadığı görülmüştür. Bu durumda başvurunun iddialarını usulüne uygun şekilde derece mahkemeleri önünde dile getirmediği, dolayısıyla hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle telefonla görüşme hakkına ilişkin iddianın diğer kabul edilebilirlik kriterleri yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 57.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. İncelenen başvuruda, başvurunun ziyaret hakkını kısıtlayan müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunmadığı gerekçesiyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvurucunun bireysel başvuruda bulunduğu tarihten sonra ziyaret hakkına ilişkin kısıtlamaların kaldırıldığı dikkate alındığında ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

28. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Telefonla görüşme hakkına ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kapalı görüşün kısıtlanmasına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının kapalı görüşün kısıtlanmasına ilişkin iddia yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/3/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.